

ROLF SCHREINER:

Bell og Holmes

Ein kveld rundt år 1900 satt någon gjester på et stort gods i Skottland og spiste middag itte ein lange dag på jakt. Samtalen dreide seg om berømte uoppklarte forbrydelser. Ein av deltagerne, dr. Joseph Bell, fekk de andre te å måba av forundring då han viste sin evne te å trekka raske, logiske slutninger. Dr. Bell va ein dyktige kirurg, og undervisningen hans ved det medisinske fakultet ved Edinburgh University hadde i et halvt århundre fascinert og imponert studentene – blant disse va to så sko bli kjente forfattere: Robert Louis Stevenson (Skatten på sjørøverøya, Dr. Jekyll og Mr. Hyde) og Conan Doyle.

”De fleste mennesker har fått synets gave, men de mangler iakttagelsesevne,” sa dr. Bell. ”Man behøver bare kaste et blikk på en mann, og man vil finne at hans nasjonalitet står skrevet i hans ansikt, hans yrke har satt sitt tydelige preg på hans hender, og resten av hans livshistorie kan leses ut fra hans måte å gå på, hans manerer, av pynten på hans klokkekjede og av mengden lo eller rusk som er festet på tøyet hans.

En pasient kom en gang inn i det rommet hvor jeg holdt på å undervise noen medisinske studenter. ”Mine herrer,” sa jeg. ”Denne mannen har vært soldat i et Highland-regiment, og sannsynligvis har han spilt sekkepipe i musikkorpsset.” Jeg gjorde dem oppmerksom på hans spankulerende gangart, typisk for en sekkepipeblåser, og hans kortvokste skikkelse fortalte meg at hvis han hadde vært i hæren, måtte det sannsynligvis ha vært som musiker. Men mannen påsto at han var skomaker av yrke og at han aldri hadde vært i hæren.

Jeg ba ham ta av seg skjorten, og kunne da se en liten blå D som var brent inn i huden hans. Det var slik hæren pleide å brennemerke desertører under Krimkrigen. Til slutt innrømmet mannen at han hadde vært sekkepipeblåser ved et Highland-regiment. Det var virkelig helt elementært, mine herrer.”

Då va der ein av tilhørerne som sa: ”Dr. Bell kunne nesten vært Sherlock Holmes. Han seie òg: Elementært, min kjære Watson.”

Dr. Bell svarte fort og kontant: ”Min gode mann – det er jeg som er Sherlock Holmes.” Og forfatteren av Sherlock Holmes-bøgene, sir Arthur Conan Doyle, avslørte seinare i sin selvbiografi at det va dr. Bell så va modellen te den berømte romandektiven.

Dr. Bell, som òg va personlig lege for dronning Victoria når hu besøkte Skottland, fortalte studentene ved universitetet at de små forskjeller hadde stor betydning, og at te og med de aller minste bagateller kunne vær veldig viktige. Derfor va ein god iakttagelsesevne ein nødvendighet for leger og detektiver. Og han sa at ved å utvikla denne evnen, kan etkvert menneske forandra sin egen verden fra og vær grå og kjedelig te å bli spennande og eventyrlig.

Ein gang satt dr. Bell i taushed og studerte ein pasient så va komt te poliklinisk behandling. Så sa han: ”Jeg ser De har vært i hæren, i et Highland-regiment, og det er ikke lenge siden De ble dimittert.”

”Det stemmer, herr doktor.”

”Og de var underoffiser, stasjonert på Barbados?”

”Ja, herr doktor.”

Dr. Bell henvendte seg då te studentene: ”Som dere la merke til, mine herrer, var han en høflig mann, men han tok ikke av seg luen. Det gjør man nemlig ikke i hæren, men han ville ha lært seg sivile manerer hvis det var lenge siden han ble dimittert. Han opptrer med myndighet og er utvilsomt skotsk. Hva Barbados angår, så er det elefantsyke han lider av, og det peker i retning av de vestindiske øyer.”

Dette va student Conan Doyle så imponert av, at episoden blei seinare tatt med heilt nøyaktig i Sherlock Holmes-historien *The Greek Interpreter*.

I 1877 va Doyle assistenten te dr. Bell ved Det kongelige hospital i Edinburgh. Doyle tog sin legeeksamen i 1881, satte opp sitt skilt ”Øyenlege” udfør kontoret sitt – og venta på pasienter.

Seks år seinare satt han fortsatt der og venta. Då måtte han skaffa seg ein eller aen form for inntekt, og i rein desperasjon begynte han å skriva. Itte et mislykka forsøk, sterkt inspirert av Edgar Allan Poe, bestemte han seg i 1887 for å prøva å skriva ein detektivfortelling. Og då trengte han ein helt i hovedrollen.

”Jeg tenkte da på min gamle lærer, Joe Bell,” fortelle Doyle i sin selvbiografi. ”Det er vel og bra å skrive at en detektiv er dyktig og smart, men leseren ønsker å få eksempler på det – slike som Bell ga oss hver eneste dag. Idéen moret meg. Men hva skulle jeg kalle denne fyren?”

Det blei altså Sherlock Holmes – Sherlock hette ein av Doyles venner fra cricketbanen, og ittenavnet kom fra Oliver Wendell Holmes, ein kjent amerikansk lege og forfattar.

Holmes sin assistent, dr. John H. Watson, fekk navnet fra ein kompis og kollega av Conan Doyle – dr. James Watson fra Southsea.

Forfatteren Rudyard Kipling va ganske klar i sin tankegang. Då han gratulerte Conan Doyle med Sherlock Holmes-suksessen, spurte han: ”Kan dette være min gamle venn, dr. Joe?”